

Den 27 mars 2007 mellan 14:30 – 15:00 lämnades en väska kvar inne på Charles de Gaulle flygplats i Paris. Kvarlämnandet av väskan var en medvetet utförd handling och ett riktat hot.

Som förberedelse försöker jag att visualisera det inom mig. Förstår av ordvalet att det handlar om bilden. Övervakningskameror kommer att registrera mig. Och när jag flög från Landvetter checkade jag in med min officiella identitet. Ändå är målet att lämna flygplatsen utan att bli misstänkt eller gripen.

RYGGSÄCKEN

Kristoffer Svenberg

- på vad sätt är jag
skild från det, jag är inte skild från det, jag är till i ett öga, allt är
speglingar och viskningar, ljus i en mörk spegel vandrar längre
och längre in i den speglade skogen.¹

ur *Anima*, Birgitta Trotzig

Vi talade väldigt mycket om platser

Jag tänker tillbaka och försöker minnas hur det brukade vara innan jag började studera fotografi. Vill formulera en inledning på den här essän och en mening återkommer i mitt huvud: Vi talade väldigt mycket om platser.

Från början handlade det inte så mycket om resan i sig. Jag trodde inte det i alla fall. Vi kallade oss för *säsongare*. Sommar och höst arbetades det hårt för att tjäna pengar. Sedan gav vi oss iväg för att åka skidor och snowboard. Säsongslivet innehöll tydliga kontraster. I min bekantskapskrets var målet att lämna Sverige för att sedan vara borta så lång tid som möjligt. Vi talade om *andra* platser: platser vi besökt och sådana vi kände till genom vänner och via media. Ganska snart styrdes resor också mot länder med varmare klimat och snowboarden byttes mot surfingbräda. I Asien var det billigare och livet som ”luffare” blev lyxigt. Identiteten upplevdes annorlunda, samtidigt som ekonomiska skillnader och begreppsliga maktstrukturer gjorde sig tydligt påmind.

Idag är det enkelt att med flygplan förflytta sig långt bort. Tidigare så populära resemål som Mallorca och Kanarieöarna har bytts ut mot Asien. Thailandresor har blivit folkligt och numera finns det platser i Asien där man kan finna svenska restauranger och svenska dagstidningar. (Internet gör det sistnämnda idag mindre relevant när tillgången till nyheter från Sverige blivit lättillgängligt från hela världen.) När vi reste ville vi dock gärna se oss själva som nomader både i fråga om rörelsemönster och hur vi tänkte. Vi var *backpackers* och tycktes oss vara något annat än ”vanliga” turister.

Inom backpacker-kretsar är de vanligaste och mest exploaterade turistorterna mindre populära. Istället talas det om andra alternativa rutter. Besöker en backpacker ändå en känd turistort, vilket de allra flesta gör, är det för att därifrån söka sig längre ut i periferin. Det handlar om att gå på stigar som får honom eller henne att känna sig originell, och mindre styrd av dominerande system och strukturer. Snart förstår dock var och en att väldigt stora mängder av originella backpackers vandrat och vandrar

---

¹ Trotzig: 1992, s. 141.

längs med samma stigar. Och att frågan om viljan till originalitet snarare handlar om identitetsskapande än om att verkligen vilja skilja sig från mängden.

Generella Platser och Krigsmaskiner

Människor rör sig runtomkring i världen samtidigt som väldigt stor del av världsuppfattningen idag tillgodoses via massmedia. Vad har det egentligen för effekt på världens strukturer? Tack vare kommunikationsteknikens utveckling talas det ofta om en riktning emot ett mer decentraliserat samhälle. Internet och mobil teknologi sägs helt enkelt göra det svårare att definiera ett centrum varifrån all information kommer ifrån, samtidigt som det blivit lättare att få tillgång till samma sorts nyheter från olika platser på jorden.

I *Den generella staden* skriver Rem Koolhaas om hur städer kommit att likna flygplatser. Om en arkitektonisk konvergens, i och med globaliseringen, som gör städer till inget annat än ett skal kring det medierade språk som producerar dess innehåll. Detta är en diskurs om platser som saknar någon verklig essens och ursprung.² I generella städer är allt utbytbar och deras innehåll kan potentiellt förändras och förnyas från en dag till en annan.

I ett möte med en för mig okänd stad visualiseras den som ett myller. Olika rum, byggnader, bilder och andra medierade budskap blir till ett brus. En mångfald där jag sedan genom tillträde till olika delar skapar mitt liv och min identitet, också stadens identitet. Men staden i sig saknar egentligen någon sådan översiktlig form av identitet eller helhet. I detta ryms det många fördelar och underlättar för utvecklandet av rörliga hybrididentiteter. Jag menar att vi ständigt bör vara förstående för identitet som något föränderligt. En tolerans för identitet som något rörligt utan en sanning innebär en form av frihet. Men kanske är det genom en längtan efter ett ursprung och en essens. En längtan efter trygghet. Eller så är det av rent marknadsmässiga skäl som tydliga identiteter skapas. Identiteter som genom språk blir till något verkligt. Den yttersta essensen.

Rem Koolhaas kopplar samman en växande turismindustri med hur vissa identiteter överbestäms och fixeras. Han beskriver hur identiteter inom turismindustrin blivit till ett delande på ett förflutet som hela tiden töms på innehåll och blir allt mindre gentemot en ökande befolkningsmängd och turism.³

den konstant ökande mängden turister, en lavin som i sin oavbrutna jakt på karaktär mal ned fungerande identiteter till meningslöst damm. Identitet är som en råttfälla där allt fler möss tvingas dela på det ursprungliga lockbetet, och som på närmare håll dessutom visar sig ha varit tom i århundraden. Ju starkare identiteten är, desto mer spärrar den in, desto mer motstår den expansion, tolkning, förnyelse, motsättningar. Identitet blir likt en fyr, fixerad och överbestämd: den kan endast förändra position och signalmönster till priset av en destabiliserad navigering. (Paris kan bara bli mer parisiskt – det håller redan på att bli ett hyper-Paris, en polerad karikatyr.)⁴

---

² Koolhaas: 2003, s. 213.

³ Ibid, s. 213, 214.

⁴ Ibid, s. 213, 214.

Jag tolkar en destabiliserad navigering här som något som kan uppnås med hjälp av subversivt handlande som bryter emot det förväntade. Ett handlande som genom språket blir till subversivt i sitt brott mot den normaliserade bild som utgörs av en överbestämd identitet.

Konst placerar sig ibland som ett sådant brott mot det ”normala” i en avantgardistisk tradition. Konsten kan då framstå som en provokation och eller som något obegripligt. Det är dock inte bara konst som kan fungera på det här sättet. Även terrorister spelar på ett liknande sätt, men långt mycket våldsammare och mer problematiskt, för att uppnå just en destabiliserad navigering.

Identiteter är något vi skapar och återskapar genom språket och jag ser det som att det alltid varit så. Jag tror inte på att det går att tala om identitetens essens som någonting annat nu än tidigare i historien. Men hur påverkar egentligen dagens mediasamhälle identitetens position och funktion? Går det i och med en allt mer omfattad medieringen att tala i termer av att vi idag befinner oss i en värld som är mer ytlig än tidigare?

I en ytlig värld bedrivs maktspel med yta om yta. Den ytlighet som vi också använder oss av för att gräva djupare ned i specifika ämnen. Utbilda oss med. Att hävda att språk bara begränsar oss vill jag här direkt dementera. Språket utvecklar och öppnar upp för nya perspektiv. Men det sker också i form av förenklingar och generaliseringar. Och i en allt för dogmatisk användning kan det kväva och låsa fast. Men var någonstans ligger makten? Är det i en djupare och mer reflekterad förståelse av världen och språket? Var någonstans placerar sig den individ som har bra koll på ytan och de tillfälliga sociala koderna?

Mats Hjelm frågar sig i *Krig, konst och intelligenta maskiner* vad som hänt med individens förmåga att påverka sin egen situation i informationssamhället. I fall att informationssamhället och den nya formen av informationsbehandling (t.ex. Internet), innebär en ökad insyn för oss i maktstrukturer eller inte. Men han ger aningar om att den känsla av tillgång till all världens information som nätet kan ge bara är en illusion:

Tillgång till information bestämmer inte längre vem som har makt, utan makten bestäms snarare av tillgången till verktyg för att kunna vaska fram tillförlitlig och relevant information. Dessa verktyg kräver betydande ekonomiska och teknologiska resurser.⁵

Hans text behandlar delvis hur krigsmakten (USA) är en sådan form av resurs och ett sådant verktyg. Hur den befinner sig i ett överläge som gör att den inte behöver avskräckas från att dra in oberoende medier i rapportering från krig. Detta i och med att detta är medier som saknar samma resurser och verktyg som krigsmakten.⁶ När krigsmakten benämns så här, är det då i en ytterlig form av det politiska? Hur ser det politiska ut? Vem ger oss bilden av det politiska?

De kulturer som är dominerande och ligger oss närmast är de som påverkar mest. Handlingar och företeelser som passerar som oansenliga och vardagliga kan vara starkt politiska. Detta i hur vår världsbild är genererad genom de representationer vi möter och de perspektiv som därigenom skapas. Det vardagliga användandet av språket är här mycket betydelsefullt och styrande, liksom populärkulturen och sådant

---

⁵ Hjelm: 1998, s. 24.

⁶ Ibid, s. 25.

som vardagligt förs fram via media. Och inte desto mindre i ett samhälle där vi allt mer använder oss av och konsumerar kultur via medier blir repetitiva budskap så som reklamen påtagliga och verkliga.

I 1227 – *Traktat om nomadologin: krigsmaskinen* ur *Mille Plateaux* av Gilles Deleuze och Félix Guattari diskuteras ett nomadiskt tänkande. Ett tänkande som försöker placera sig som fritt genom att kringgå regleringar i samhället. Och som benämns i titeln ovan så behandlar texten även en krigsmaskin. Men till skillnad från tidigare nämnda krigsmakten är det inte en nation eller stat som för krig. Istället rör det sig om en inte allt för tydligt definierad exteritoritet, som arbetar för att släta ut räfflade rum. Med ett räfflat rum menas ett reglerat rum, så som exempelvis staden med sina genererade och konstruerade riktlinjer att förhålla sig till.

Det ”fria” eller nomadiska tänkandet försöker kringgå dessa regleringar, eller till och med i samstämmighet med krigsmaskinen verka åt att släta ut rummet.⁷ Guattari och Deleuze skriver om hur språket och staten territorialiserar och begreppsliggör. ”Allt är reglerat efter att statsformen börjat inspirera en bild av tanken.”⁸ Krigsmaskinen deterritorialiserar och bryter upp territorier. Detta är också konstens roll i dess bäst fungerande form. Sedan reterritoraliseras strukturer, och det är här ett maktspel om av vem som gör detta och hur det görs, sker.⁹ Spelet fortgår så här och kan upplevas aningens förvirrande. Det är detta system som det samtida kommersiella samhället regleras efter. Här menar jag, liksom Guattari och Deleuze, att det är mycket viktigt och ytterst avgörande att tänkandet tas på allvar.

Noologin, som inte ska blandas ihop med ideologin, utgör studiet av bilderna och tänkandet och deras historicitet. I viss mening kunde man säga att detta aldrig spelat någon roll och att tankens gravitet alltid varit skrattretande. Men det är just vad den begär av oss: att man inte ska ta den på allvar, för då tänker den som allra bäst åt oss och ger upphov till nya funktionärer, och ju mindre folk tar tänkandet på allvar, desto mer tänker de som staten vill.¹⁰

*

Visualiserar det inom mig. Flygplatsens arkitektur och dess strukturer. Försöker urskilja minnen från olika städers flygplatser. Men de flyter samman. Blir till en och samma. Den mest generella av platser. Hur kommer det att kännas? Kommer personalen vid x-ray maskinerna ana något? Tänker ut kommentarer att vilseleda med. Det måste ske utan att väcka för mycket uppmärksamhet. Ingen av personalen får minnas mig och väskans innehåll. Och var ska jag placera väskan? Hur ska jag agera för att inte bli påkommen? Ska jag placera väskan innan eller efter att jag passerat passkontrollen?

---

⁷ Deleuze, Guattari: 1998.

⁸ Ibid, s. 101.

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid, s. 101.

Turistparadis och Global Terrorism

Klockan 23:05 den 12 oktober 2002 detonerade en självmordsbombare en bomb monterad i en ryggsäck inne på Paddy's Bar i Kuta på Bali, Indonesien. Femton sekunder senare exploderade ytterligare en bomb. Den här gången en mycket kraftfullare, tvärs över gatan, utanför närbelägna nattklubben Sari Club. Bomben var monterad under en bil, men även den här sägs ha detonerats av en självmordsbombare. Bomben lämnade efter sig en meterdjup krater, jämnade nattklubben med marken, förstörde närbelägna byggnader och krossade fönster flera kvarter därifrån. Explosionen gjorde attentatet till den dödligaste terroraktionen i Indonesiens historia. Totalt omkom 202 människor och till största delen västerländska turister i åldrar mellan 20-30 år. 38 människor av de 202 omkomna var Indonesier. Attentatet kopplas också ihop med en bomb som exploderade utanför Amerikanska ambassaden. Bomben var jämförelsevis liten och exploderade förmodligen strax innan de två andra. Den gav inte upphov till någon större skadegörelse men en person ådrog sig lindrigare skador.¹¹

Attentatet beskrevs med uttryck om bomber i paradiset och mediebilder därifrån jämfördes med bilder från krig. Idag benämns händelsen som Bali bombningarna och frågetecknen är ännu många? Varför just Bali och dansandes ungdomar? Vissa ansåg sig direkt förstå det som ett givet mål för islamistiska extremister i världens största muslimska nation. Påtagligt för attentatet är dess symboliska verkan. Mediebilderna av Bali som ett turistparadis sprids över stora delar av världen. När attentatet sprids genom media är det i första hand den tidigare mediala paradiset som ruckas och störs.

Med utgångspunkt ur egna erfarenheter som *backpacker* och resor till fjärran exotiska länder, har jag i mitt konstnärskap på olika sätt behandlat turism. Jag ställer bland annat frågor kring var de så kallade "turistparadisen" placerar sig i en postkolonial diskurs. Vad har de för inverkan på den rådande globala ekonomin och dess begreppsliga ordning? Finns det en möjlighet att den globala turismen kan störa och förändra de mönster av identiteter och maktpositioner som idag gör sig gällande?

"*All we do is surf*" är namnet på ett projekt där jag fotograferar och approprierar befintliga bilder ur den offentliga miljön kring just Kuta på Bali. Bilder genererade genom en turistindustri från världens ekonomiska centrum ut i dess periferi. Min intention är här att närma mig kulturer som utvecklas genom turismen. Vad gestaltar bilderna och hur är de politiskt laddade? På vilket sätt är den offentliga miljön på Bali politiskt laddat? När platser exploateras som turistorter bör det kunna vara en positiv katalysator för ländernas handel. Men som turister och delaktiga i den här globala industrin, bör vi verkligen fråga oss vad det är för språk som förs vid exploateringen.

Den 11 september 2001 flög två flygplan in i de två tornen som utgjorde World Trade Center i New York. När attentatet på Bali ägde rum ungefär ett år senare var diskussionen kring global terrorism redan i full gång. Det vill säga terrorism som riktar sig emot västerländska mål i den världsordning och struktur vi brukar benämna i termer av globalisering. Detta är bara några i raden av attentat som brukar kategoriseras som anti väst och anti-globala.

---

¹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/2002_Bali_bombing. (2007-04-06)

Men vad menas med globalisering egentligen? Vad är det som globaliseras, hur och av vem? Menar vi med globalisering ett enhetligt system för hela världen? Innebär det en mer enhetlig världsåskådning? En öppen syn som ger alla samma möjligheter och lika värde? Eller är det världslig dominans? Ett globalt företag som verkar framgångsrikt i hela världen?

Jean Baudrillard tar fasta på globaliseringens hegemoniska karaktär och förklarar att världen alltid kommer att vägra globalisering. En globalisering som är styrd och har en tydlig riktning med en avsändare som befinner sig i en maktposition. Terrorism är absolut inget som föds ur ett vakuum utan något som förhåller sig till en omvärld. Terrorismen ser han som en naturlig del i dagens globala ekonomi.¹² Här vill jag påpeka att det inte rör sig om en rent resursmässig ekonomi. Fattigdom eller ytterlig fattigdom skapar inte terrorism. Det är snarare hur olika konstellationer och grupperingar av människor förhåller sig till varandra och påverkar varandra. Hur de är beroende av varandra och vad de har för relation i en politisk maktkamp.¹³

Konst, Turism, Terrorism

På Charles de Gaulle flygplats, som är Europas näst största och belägen i Paris, ska en ryggsäck lämnas kvar för att utgöra ett hot. Flygplatsen är väl övervakad och säkerhetsrutinerna i systemet anses mycket viktiga. Min förhoppning är ändå att lämna flygplatsen utan att bli misstänkt eller gripen. Efter kvarlämnandet av väskan är det svårt för mig att styra över dess öde. Men för att stärka dess hotfulla verkan kommer jag stänga igen den med ett lås. Målet är att väskan ska föras bort för desarmering och förstöras. Det vill säga sprängas i luften. Då kommer det uppenbara sig hur väskan inte innehållit något annat än bilder. Jag ska till bredden fylla den med en utopisk bildvärld hämtad från resreklam och turistbroschyrer. En aktion och en performance, men också en verklig handling och ett reellt hot.

Jag kallar min aktion för ett konstverk, och en del av mitt verks estetik är att jag går för långt och bryter mot lagen. Det placerar mig som vit västerländsk man, konstnär och brottsling i en position av att stå för en idé som inför mig själv rättfärdigar mitt eget handlande. Här finns kopplingar till andra konstnärer och verk. Och jag ser likheter med hur exploatering bedrivs, samt hur kolonisationer gick fram under kolonialmaktstiden. Men framförallt innehåller det tydliga referenser till terrorism. Konst, framför allt samtidskonsten, menar jag har en hel del gemensamt med terrorism. Inte minst när konsten försöker bryta upp territorialiserande begrepp och rådande normer. Konsten abstraherar och gestaltar för att kommunicera den symboliska laddningen. Att terrorismen använder sig av reellt verkligt våld är kanske de flesta av oss idag överens om. Men det är genom media och med dess symboliska laddning som det verkar. En effekt som terrorismen idag till stor del uppnår genom att spela på vårt begär och vår besatthet av det verkliga. Det är ett våldsamt sätt att föra fram ett budskap. Och estetiskt går det ofta att likna vid scener ur påkostade actionfilmer. Men var går egentligen gränsen mellan representation och verklig

---

¹²Baudrillard: 2003, s. 12.

¹³Richardson: 2006.

handling? När slutar man som konstnär att abstrahera och gestalta? När blir verket en terrorhandling?

Den moderna formen av dominans, utövas med symboliskt våld. Inte terrorismens symboliska våld. Utan det som konstitueras och förpackas genom det vardagliga språket. Och här vill jag, liksom jag tidigare skrev om i essän, anknyta till hur viktigt det är att ta tänkandet på allvar. Informationen i det offentliga rummet och det vardagliga användandet av språket är styrande. Idag står bilder för en betydande del av den informationen. Här vill jag påstå att bilden kan vara stark, eller till och med farlig i sin direkthet. Den kan vara vacker och förförisk utan att inbjuda till någon djupare reflektion. Ibland tycker jag mig även möta en viss rädsla inför att teoretisera bild. Detta gör bilderna mycket effektiva. Att väga på rätt sida gränsen om vad man vill säga men samtidigt göra det subtilt skapar en form av oantastlighet och styrka. Men åt andra hållet är det ganska svårt att styra budskapet. Läsningen av bilder är subjektivt och kulturellt styrt. De är inte universella och de hämtar sin laddning ur den begreppsvärld vi rör oss kring. På sätt och vis är bilderna i sig själva oskyldiga. Det är vi som läser in deras innehåll och laddning. Men på samma sätt som det inte finns några neutrala rum i den offentliga miljön, existerar det inte heller några politiskt neutrala bilder. Det som finns runt omkring bilderna är politiskt. Och på så vis är bilderna också politiska.

I en tidigare skriven essä, *Se exotiska länder*, diskuterar jag bildens roll för hur vi från ”väst”, som turister i ”fjärran och exotiska länder”, ser på världen. Jag placerar in turistbilder och paradisd bilder i en berättelse som pekar åt vilka strukturer som genereras. Hur vi inför något med en för oss positiv kontrastverkan förbiser mycket och enkelt placerar oss okritiska till innehållet. Vi intar ett väldigt ytligt perspektiv. Att resereklam går att läsa som rasistisk är därav inget vi reflekterar över. Inom turistindustrin representeras fjärran länder ofta med bilder sprungna ur 1800-talets koloniala perspektiv. Porträtt och avbildningar som inte alls är särskilt rättvisa, eller fördelaktiga för ”den andre”, som beskrivning av länderna idag på 2000-talet. Och vad som ger näring åt den här problematiken är hur turismindustrin inte alls i första hand handlar om att lära sig att förstå andra kulturer. Den vinner snarare på att skapa tydliga skillnader och kontraster. Att helt enkelt göra delar av världen till eftertraktade och lukrativa marknadsplatser för branschen.

Självklart är vi alla människor inte lika och inför det bör vi vara förstående. Men att generalisera och med bilder och dess synliga visuella skillnader kategorisera världen är i sig självt problematiskt. Men bilderna är språk och det som förs fram är med och skapar strukturella skillnader som ingår i ett spel om makt. Ett spel där representationen och identiteten utgör en central roll. Vem befinner sig i vilken position, och vem har tolkningsföreträde.

Med *Orientalism* förde Edward W. Said fram teorier om hur generaliseringar blir till sanningar genom språket. Han skriver om hur människors erfarenheter av världen bestäms utifrån vad de läst. Att texter som lyckas vinna förtroende som ”sakliga” inte bara genererar kunskap utan också själva den verklighet som de tycks beskriva.¹⁴ En språklig brist som Said försöker förklara med just det skrivna ordet. Men hur är det med dagens globala turism som söker sig till olika delar av världen? Finns det inget

---

¹⁴Said: 2004.

bra med den i en globaliserad värld? Finns det inte en möjlighet att kringgå representationsproblematiken genom konfrontation?

För att ta det vidare här måste vi reflektera över när och var i vår förståelse av världen, gränsen mellan upplevelsen och språket går. I texten ”Kan den subalternata tala” citerar Spivak Deleuze som vill peka åt att en sådan gräns är obefintlig:

Det finns inte längre någon representation, det finns ingenting annat än handling [...] teoretisk handling och praktisk handling som förhåller sig som relän till varandra och bildar nätverk.¹⁵

*

Terrorister är i allmänhet ute efter att störa de system som konstituerar den rådande ordningen. En ordning de menar sig vara underordnade i och förtryckta av. Jag menar att deras mål bland annat är att störa bilden av världen vi upplever som självklar, och belysa den som något problematiskt och ohållbart. Terrorismen är en våldsamt del av ett maktspel där språket är viktigt. Genom att medieexponering är som syre för terrorismen handlar den i väldigt stor utsträckning om just bild. I mitt projekt för jag på sätt och vis en metadiskussion kring terrorism. Jag tar fasta på hur terrorister arbetar symboliskt och använder mig av formen. När jag fyller ryggsäcken är det med bilder som jag menar är med och konstituerar en rådande global ordning. En utopisk bildvärld där samtliga tycks nöjda och glada över sin roll och position. Min ambition är att verket ska ladda dem med något traumatiskt och förtydliga dess estetik som något politiskt. Jag vill placera in dem i ett sammanhang och en diskussion kring politisering av konst och estetisering av politik.

Det leende folkets land

När jag skannar in material från resekataloger att fylla ryggsäcken med, slås jag av likheten mellan den kostymbeklädda ”Bamse” i bamseklubben, och lokalbefolkningens roll. Vad Bamse är för barnen är bilden av de leende thailändarna för de vuxna. Och jag möts av slogans som; ”En resa i leendets land.”¹⁶, ”Här möts du alltid av ett varmt leende och en äkta gästvänlighet.”¹⁷, ”Vart du än kommer i Thailand möts du av leenden, leenden och åter leenden.”¹⁸. Alla tycks de stämma överens med andra resebolags beskrivningar, i en ytterst förenklad och generaliserad världsbild. Istället för att försöka representera världen rättvist designas den här av turismindustrin. Olika delar placeras in som i ett pussel med bitar som ska passa ihop. Men de perfekt matchande fogarna existerar inte. Därav konstruerar vi dem till vår belåtenhet. På samma sätt konstruerar vi vårt tänkande. Och här existerar inte heller något perfekt matchande pussel. Vad som finns är en stor mängd olika tankar och teoribildningar som utmanar varandra. Och det är genom dessa utmaningar som vi testar vår världsbild och vårt tänkande. Genom att spränga väskan med turistbilder vill jag inte uppmana till att vi ska placera oss i ett upplösningstillstånd, och gå in i en

---

¹⁵Spivak: 2002, s. 83.

¹⁶Tema, Resor till kultur och natur: 2007.

¹⁷Solresor, Global Life: 2006.

¹⁸Kuoni, Rundresor: 2006.

extrem form av schizofreni. Det skulle betyda att vi skulle sakna all kontakt med världen vi idag lever i. Istället vill jag gestalta något för ett tänkande som ska göra det lättare att förstå att vår bild av världen inte är självklar.

Ingen av oss befinner sig i en position som inte går att utmana. Här är det viktigt att inte slå tillbaka genom att låsa fast, vare sig sin egen eller någon annans identitet. Ett subjekt är alltid föränderligt. Endast ett förtryckt subjekt är fixerat och fast. Och här spelar begreppen en viktig roll. I en intervju med Gilles Deleuze om filosofi och boken *Milles Plateaux* uttrycker han sig så här:

Det handlar ingalunda om att förena olika saker i ett begrepp, utan tvärtom att relatera varje begrepp till variabler som bestämmer dess mutationer. (---) Alla vet att filosofin sysslar med begrepp. Ett system är en mängd begrepp. Systemet är öppet när begreppen relateras till omständigheter och inte till essenser. Men å ena sidan är begreppen inte givna i färdigt skick, de är inte pre-existerande: man måste uppfinna, skapa begrepp, och det finns lika mycket skapande och uppfinning i filosofin som i konsten och vetenskapen.¹⁹

Vad är det då som ligger bakom det som genererar begreppen, och vad styr begreppens mutationer? En självbild och identitet är viktig för vår världsuppfattning, samtidigt som en tydlig identitet kan fixera och låsa fast. När en identitet är mindre rörlig blir den svag. Kanske att den kan ses som stark i sin tydlighet, men om den ifrågasätts och utmanas riskeras den rent av att förgöras. Världen runtomkring oss förändras liksom vi. En styrka är om identiteten utvecklas och blir mer mångfacetterad. Konsten som begrepp är något hela tiden föränderligt i sin form av att vara en självkritisk reflektionsprocess. Konsten är på så vis stark och svår att tydligt placera. Men den upplevs även som en utestängande institution, eller en klaustrofobisk diskussion.

Konsten hänvisar ofta till begreppet frihet. Men vad relaterar egentligen begreppet inom den institutionella konsten till. På vilket sätt vill man inom konsten vara fri? På vilket sätt vill vi vara fria? I *The intelligence of evil* skriver Baudrillard om frihet:

A passion for rules of whatever kind that is equal to the passion for deregulation²⁰

Och vidare i texten på samma sida:

In the anthropological depths of the species, the demand for rules is as fundamental as the demand to be free of them.²¹

Att turister klagat över orättvisor i världen och systemet är inte ovanligt. Och jag menar därav att en del turister både placerar sig som ”nomadiskt tänkande” som bär på en önskan om att förändra, kanske avreglera eller till och med släta ut räfflade rum. Så som jag beskrev det nomadiska tänkandet och krigsmaskinen från Gilles Deleuz och Felix Guattaris *Mille Plateaux*. Samtidigt är turismens fria rörlighet en produkt och i ett direkt beroende av samma system. Inte minst är det tydligt för den turismindustri som använder sig av och utnyttjar ekonomiska gap mellan olika världsdelar och länder. Den maktpositionen som turisterna här befinner sig i stämmer ganska bra överens med Baudrillards uttalande om frihet.

---

¹⁹Deleuze: 1998 s. 53, 54.

²⁰Baudrillard: 2005, s. 50.

²¹Ibid, s. 50.

Och kanske har turistens position även likheter med konstnärsrollen. Konsten och konstnärsrollen utgörs av ett erkännande genom konstinstitutionen. Som konstnär är det inte alls ovanligt att man ifrågasätter institutionen, vilket jag också menar är viktigt och mycket bra för dess utveckling. Men att fortsätta den här diskussionen i en riktning åt att som konstnär helt vilja radera institutionen är en utopisk tanke, eftersom det är hur den produceras och placerar sig i samhället som utgör konstnärens spelplan och verklighet. Det avgörande och makten inom konsten ligger i hur den skapas och vilka som definierar den. Konsten i sig är alltså inget på förhand existerande.

I *The Spirit of terrorism* skriver Baudrillard att terrorister som kämpar mot en globalisering och dess dominanta kraft, också använder sig av dess vapen. Så som aktiemarknaden och dess spekulationer, pengar, datorteknologi och medienätverk med mera. Han menar att de är fega som assimilerar all form av modernitet globaliseringen erbjuder, utan att de förändrar sitt mål, som är att förstöra den kraften.²²

Det här är ett påstående av Baudrillard jag ser som problematiskt, en grov generalisering och inget jag vill skriva under på. Diskussionen kring terrorism är mer komplex än så. Istället vill jag föra fram vad den här texten kretsar kring och som utgör en för den viktig poäng. Att det är hur vi alla använder oss av språket och definierar de olika begreppen som är avgörande för var makten befinner sig och hur den ser ut. Här räknas alla former av handlanden och däri hur kulturen och omgivningen är genererad och vad den genererar.

---

²² Baudrillard: 2003 s. 19

Källor

- Azar, Michael, *Den koloniala bumerangen*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag 2006.
- Baudrillard, Jean, *The Intelligence of evil "Or the lucidity pact"*, Berg, Oxford, New York, 2005.
- Baudrillard, Jean, *The Spirit of terrorism*. Verso, London, New York 2003.
- Buck Morss, Susan, *Thinking past terror "Islamism and critical theory on the left"*, Verso, London, New York 2003.
- Deleuze, Gilles och Guattari, Félix, *1227 – Traktat om nomadologin: krigsmaskinen*, sv.öv. Sven-Olov Wallenstein, Skriftserien Kairos nr 4, Nomadologin, Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Raster Förlag, 1998.
- Descamps, Christian/ Eribon, Didier/ Maggiori, Robert och Deleuze, Gilles, *Ett samtal om tusen platåer*, sv/öv, Sven-Olov Wallenstein, Skriftserien Kairos nr 4, Nomadologin, Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Raster Förlag, 1998.
- Hjelm, Mats, *Krig, konst och intelligenta maskiner*, Skriftserien Kairos nr 4, Nomadologin, Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Raster Förlag, 1998.
- Koolhaas, Rem, *Den generella staden*, sv.öv., Helena Matsson, Skriftserien Kairos nr 5, Arkitekturteorier, Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Raster, 2003.
- Richardson, Louise, *What terrorists want*, John Murray Publishers 2006.
- Said, Edward, *Orientalism*, sv.öv. Hans O. Sjöström, Ordfront, Stockholm 2004
- Spivak, Gayatri Chakravorty, *Kan den subalternna tala?*, sv.öv. Monica Berntsson, Mikaela Lundahl, Skriftserien Kairos nr 7, Postkoloniala studier, Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Raster Förlag, 2002.

www.kristoffersvenberg.com

Kristoffer Svenberg 2007

Högskolan för Fotografi
Göteborgs universitet
Kandidatessä i fotografi
Vårterminen 2007
Författare: Kristoffer Svenberg
Handledare: Julia Tedroff
och Fredrik Svensk